

Sygn. akt IV CSK 180/15

POSTANOWIENIE

Dnia 7 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z wniosku E. Spółki Akcyjnej z siedzibą w G.
przy uczestnictwie A. R. i D. R.

o ustanowienie służebności przesyłu,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 7 października 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie
z dnia 25 listopada 2014 r., sygn. akt IX Ca 741/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca E. S.A. z siedzibą w G. wniósł skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 25 listopada 2014 r. oddalającego apelację od postanowienia Sądu Rejonowego w Kętrzynie z dnia 7 sierpnia 2014 r., którym oddalono jego wniosek o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości uczestników postępowania.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należyście umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli jest spełniona przynajmniej jedna z nich. W art. 398⁴ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi kasacyjnej, zastrzeżonej dla tego Sądu orzekającego w innym składzie.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wnioskodawca opart na przyczynach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.,

podnosząc, że istnieje konieczność rozstrzygnięcia zagadnienia prawnego: „czy sąd orzekający w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu toczącej się z wniosku przedsiębiorcy przesyłowego w związku z istnieniem urządzeń elektroenergetycznych na nieruchomości będącej przedmiotem współwłasności (wspólności ustawowej) uczestników jest związany prawomocnym wyrokiem zapadłym w sprawie pomiędzy jednym z uczestników postępowania a wnioskodawcą, którym nakazano usunięcie tych urządzeń elektroenergetycznych, w związku z posadowieniem których wnioskodawca domaga się ustanowienia służebności, czy też nie i czy skutki takiego wyroku rozciągają się również na innych uczestników postępowania?”

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), które wiąże się z określonym przepisem prawnym i ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej i innych podobnych spraw, wymaga precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). W zasadzie powinno to być zagadnienie nowe, o charakterze rzeczywistym, a nie teoretycznym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Argumentacja uzasadniająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi zawierać odrębne, pogłębione wywody wskazujące na zaistnienie powołanych okoliczności, uzasadniających przyjęcie skargi (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, nie publ.; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06, nie publ.; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, nie publ.; z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, nie publ.). Wymagania powyższe nie zostały spełnione. Przypomnieć należy, że art. 365 k.p.c. określa granice prawomocności materialnej. Postępowanie w sprawie pomiędzy tymi samymi stronami wprawdzie może się toczyć wobec braku tożsamości przedmiotowej żądania, a jedynie co do kwestii mającej charakter prejudycjalny rozstrzygniętej już w prawomocnym wyroku, zarówno postępowanie dowodowe, jak również dokonywanie samodzielnych ocen prawnych przez sądy jest bezprzedmiotowe ze względu na normę wynikającą z art. 365 § 1 k.p.c. przewidującą związanie sądów stanowiskiem wyrażonym

w prawomocnym wyroku. Uwzględnienie tej normy w innym postępowaniu następuje w ocenie materialnoprawnej kwestii prejudycjalnej rozstrzygniętej już w prawomocnym wyroku wydanym w postępowaniu z udziałem tych samych stron. Ocena ta, która nie może być inna niż w prawomocnym wyroku, wiąże wszystkie sądy, w tym także Sąd Najwyższy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2015 r., V CSK 556/14, nie publ.). Prejudycjalność dotyczy rozstrzygnięcia dokonanego w stosunku do tych samych stron albo podmiotów objętych rozszerzoną prawomocnością orzeczenia, a ponadto, gdy pomiędzy prawomocnym orzeczeniem oraz toczącą się sprawą zachodzi szczególny związek, polegający na tym, że prawomocne orzeczenie oddziałuje na rozstrzygnięcie toczącej się sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2015 r., V CSK 210/14, nie publ.). W każdym postępowaniu cywilnym występują kwestie wstępne, które sąd rozstrzyga samodzielnie. Nie każda kwestia wstępna ma rangę kwestii prejudycjalnej w innej sprawie, nawet pomiędzy tymi samymi stronami, i nie każda kwestia wcześniej rozstrzygnięta ma znaczenie prejudycjalne w późniejszym postępowaniu. Badanie "prejudycjalności" wymaga uwzględnienia specjalnej zależności wyrażającej się w tym, że zachodzi konieczność rozstrzygnięcia jednej sprawy (zagadnienia), aby można było rozstrzygnąć inną sprawę (zagadnienie) albo gdy od wyniku prawomocnie rozstrzygniętej sprawy zależy wynik innej sprawy. Prejudycjalność charakteryzuje się określonym stosunkiem zależności, a jej konieczną cechą jest decydujące (przesądzające) znaczenie, jakie ma rozstrzygnięcie jednej kwestii dla rozstrzygnięcia kwestii wstępnej w innej sprawie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2015 r., IV CSK 181/14, nie publ.).

Przyczyna oznaczona jako oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.) występuje wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy

prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym jego zdaniem Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią jurydyczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia. Nie odpowiada temu wymaganiu przedstawione przez wnioskodawcę uzasadnienie powołanej przyczyny. Podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie była faktyczna okoliczność nakazania usunięcia urządzeń przesyłowych, zatem delegalizacja ich dalszego utrzymywania na gruncie. W oczywistej sprzeczności z poprzednio wydanym wyrokiem pozostawałoby orzeczenie oparte na przeciwnym założeniu, potwierdzające uzyskanie przez posiadacza urządzeń ograniczonego prawa rzeczowego do gruntu.

W judykaturze Sądu Najwyższego zgodnie przyjmuje się, że przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określone w przepisach art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. wykluczają się, gdyż skarga kasacyjna nie może być uznana za oczywiście uzasadnioną, jeżeli o występowaniu tej przesłanki miałyby świadczyć naruszenie przepisów prawa, których wykładnia nasuwa tak duże wątpliwości, że konieczne byłoby uznanie ich za zagadnienie prawne wymagające zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy. Taki sposób konstruowania skargi kasacyjnej jest pozorowaniem występowania w sprawie okoliczności publicznoprawnych, w oparciu o które Sąd Najwyższy dokonuje oceny na podstawie art. 398⁹ k.p.c. (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 2008 r., III CSK 64/08, z dnia 13 marca 2008 r., V CSK 550/07 - nie publ.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. *a contrario* odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.